

ugotavljali mnenje javnosti ter ocenjevali stroške in koristi zavarovanih območij. Vzorec je zajemal 2.400 ljudi v starosti od 18 do 70 let. Večina anketirancev je bila naklonjena povečanju zavarovanih območij za 3 % (možnost izbire je bila, ali ohranitev obstoječega stanja ali povečanje zavarovanih površin za 3 do 9 %). Raziskava ter primerjava stroškov in koristi za nova zavarovana območja je pokazala, da bi koristi presegle stroške, in to tudi v primeru uporabe najbolj konzervativne metode vrednotenja. Rezultati raziskave so se tako razlikovali od mnenja interesnih skupin, ki so dominirale v medijskih diskusijah. Hkrati je raziskava omogočila širšo perspektivo politikom pri oblikovanju nacionalne naravovarstvene politike. Podobne dileme so pri nas že prisotne, v prihodnosti pa jih bo verjetno še več.

Za konec

Konferenca je še enkrat potrdila, da postajata ekološki in socialni pomen gozdov vse pomembnejša. Njunu denarno ovrednotenje bo eno od ključnih področij raziskav v prihodnosti. Pri načrtovanju in upravljanju so vedno pomembnejša mnenja javnosti, ki jih je po-

trebno upoštevati že v postopku izdelave ureditvenih načrtov (t. i. participativno načrtovanje).

Vedno bolj se poudarja sonaravnost pri gospodarjenju z gozdovi, ki mora biti seveda ekonomsko sprejemljivo. Zanimivo je, da so o tem veliko govorili predstavniki držav, za katere je sonaravnost v gozdarstvu precej nova stvar, na primer Skandinavci ali Italjani, manj pa tradicionalisti s tega področja, na primer Švicarji, Nemci ali Francozi. Predstavnikov slednjih dveh na konferenci sploh ni bilo.

Kljub vsemu pa ne morem skriti rahlega razočaranja nad konferenco. Veliko referatov je bilo omejeno zgolj na teoretično raziskovanje. Tega ob upoštevanju naslova konference in najav nisem pričakoval. Vsekakor sem pogrešal več prispevkov z izkušnjami iz praktičnega upravljanja z gozdovi v zavarovanih območjih ali pa rezultatov v praksi uporabljenih raziskovalnih izsledkov. Dodatne informacije o konferenci so na voljo na medmrežju (http://www.efi.fi/events/1998/forest_management.html/).

Robert Hostnik, dipl. inž. gozd.

Strokovna ekskurzija v Narodni park Stilsfer Joch (Parco nazionale dello Stelvio) na Južnem Tirolskem

1 UVOD

Narodni park *Stilsfer Joch* je z zavarovano površino okrog 135.000 ha eno največjih zavarovanih območij alpskega sveta. Ustanovljen je bil že leta 1935, ustanovitev centralnega upravnega odbora in treh regijskih vodstev v avtonomnih provincah *Bozen, Trentino* in v deželi *Lombardiji* v letu 1995 pa je omogočila uspešnejše reševanje mnogih težav, ki jih krajevemu prebivalstvu predstavljajo omejitve znotraj meja narodnega parka.

Udeležencem ekskurzije bodo pridobljena spoznanja koristila pri oblikovanju parka na alpskem robu, *Krajskega parka Pohorje*.

2 GOSPODARSKE DEJAVNOSTI V NARODNEM PARKU

Znotraj narodnega parka živi in dela 15.-18.000 ljudi. 80 % parkovne površine je nad 1.000 m, kar 40 %

pa celo nad 2.000 m nadmorske višine. V severnem, avstrijskem delu parka se prebivalstvo preživlja s kmetijsko dejavnostjo, ki jo subvencionira avtonomna provinca. V zadnjih desetletjih so na avstrijskem Tirolskem izgubili okrog 25 % kmetij, na južnem Tirolskem, kjer jih družijo deželna pripadnost in nemški jezik, pa samo 1 %. Severni del parka v dolini reke *Etsch* (reka Adiča) zavzemajo intenzivni sadovnjaki in jablanovi nasadi na višini 650-900 m. Ker je letna količina padavin samo okrog 450 mm, se sadovnjaki intenzivno namakajo, kar služi tudi za preprečevanje pozebe v času cvetenja. Ob ustanovitvi narodnega parka so bila tod še žitna polja, saj je bil *Vinschgau*, najzahodnejši del Južne Tirolske, nekoč žitnica cele Tirolske. Danes so jablanovi nasadi obdani z ograjami proti divjadi, ki je s tem odrezana od severne doline Adiče. Kmetije imajo 15-20 glav goveje živine, ki je poleti na planinski paši. V italijansko govorečem delu narodnega parka živi prebivalstvo v glavnem od turizma, kmetijstvo,

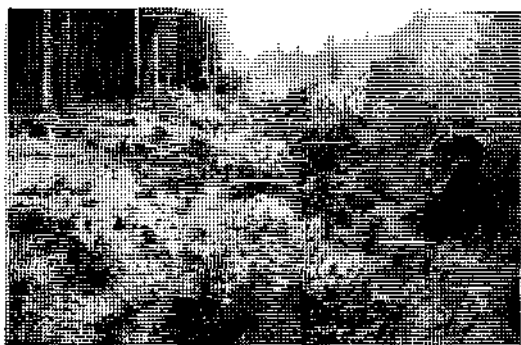
živinoreja pa je dodatna dejavnost. Nacionalni park v Evropi po besedah direktorja dr. Aloisa Kamberja ni neokrnjena narava, kot je to npr. v Severni Ameriki ali Afriki, ampak je kultivirana dežela, tu še posebej zaradi izjemno močno izkoriščenega vodnega potenciala za potrebe industrializirane Padske nižine. Kraj *Sulden* v tirolskem delu prednjači s 500.000 nočitvami letno, kar je zavidljivo število razvitosti turistične industrije. Obrt je razvita za lokalne potrebe, industrijo, ki smo si jo ogledali pa predstavlja obdelava okrasnega kamna, izvrstnega marmorja v kraju *Laas*, ki ga pridobivajo v območju narodnega parka.

Gozdovi so zasebni in skupnostni ter obsegajo okrog 27.000 ha, kar je 20 % parkovne površine. So predvsem iglasti, tipa *Piceetum montanum*, kjer je smreki primešan macesen na bivših pašniških površinah v obsegu do 50 %. Bukve tam ne poznajo, pač pa se pojavlja šele 50 km nižje pri kraju *Meran*. Na 1.500 m je padavin samo okrog 800 mm, najvišja snežna odeja znaša 50 cm in tudi tu namakajo travnike. Povprečna lesna zaloga gospodarskih gozdov na Južnem Tirolskem znaša okrog 200 m³ na ha, letna sečnja pa okrog 1,5 m³ na ha. Na gozdni meji okrog 2.300 m visoko še uspeva varovalni gozd tipa *Larici-Cembretum subalpinum*, posamično cemprinovo drevje pa smo videli tudi nižje, 1.900 m visoko.

3 DEJAVNOST ZAPOSLENIH PRI NARODNEM PARKU

Sam narodni park ima 110 zaposlenih, od tega 60 v lombardijskem, 35 v tirolskem in 15 v trentinskem delu. Direktor je dejansko koordinator narodnega parka, saj je uslužbenec avtonomne province *Bozen*. Največ zaposlenih je aktivnih pri vzdrževanju pešpoti, ki jih je v parku preko 1.000 km, oskrbovanju in čiščenju

kurišč, postavitvi kažipotov in počivalnih klopi na razglednih točkah. V Lombardiji imajo za te potrebe mizarско delavnico, kjer je zaposlenih 5 mizarjev. Regijski uradi prejmejo letno skupaj okrog 800 prošenj za posege v prostor, ki jih morajo uslužbenci obravnavati in nanje odgovoriti v 60 dneh. Obseg in vrsta rabe lesne mase je usklajena s težnjami prebivalcev narodnega parka in uslužbencev gozdne uprave. Houdorničarsko dejavnost načrtujejo za eno leto naprej. V narodnem parku lov ni dovoljen, kar jim povzroča precejšnjo časovno in denarno obremenitev, saj so v letu 1997 obravnavali 451 odškodninskih zahtevkov in zanje plačali okrog 250.000 DEM nadomestila. 85 % odškodnin je za škode na zelenih površinah, saj te niso ograjene, kinetije s poljedelsko dejavnostjo pa segajo do 1.900 m visoko. Preštevanje jelenjadi je dalo 2.800 kosov na 27.000 ha gozdov, vendar cenijo številčnost populacije na 4.000, kar znese 15 kosov na 100 ha gozda. Tudi mi smo brez truda kar iz avtomobila okrog 1.600 m visoko dvakrat videli po tri kose jelenjadi. Zaradi svoje množičnosti je jelenjad izrinila smjad, ki je praktično ni, z obžiranjem brusnic pa vpliva tudi na zmanjševanje številčnosti divjega petelina. Glavna hrana jelenjadi je smreka (polg macesna), s čimer moti naravno pomlajevanje gorskega gozda. Dodatna nevšečnost je še paša živine, ki izhaja iz časov pašnega gozda in ki jo kmetje lahko pripišejo sami sebi, škode zaradi jelenjadi pa vračajo na upravo narodnega parka, ker ta ne poskrbi za zmanjšanje škode. Ogledali smo si lovno ogrado za jelenjad, kjer bodo spremljali zdravstveno stanje jelenjadi in jo tudi preseljevali v druga področja. V letu 1997 so lovsko usposobljeni krajani na območju narodnega parka dobili dovoljenje za izredni odstrel 120 kosov jelenjadi, za uskladitev številčnosti jelenjadi z rastlinsko ponudbo hrane v gozdnih ekosistemih pa bi po oceni osebja narodnega parka

Slika 1: Nenormalna poškodovanost zaradi neuravnoveženega gospodarjenja s prostorom in rastlinojedo divjadjo

Slika 2: Udeleženci pri ponenku s tirolskimi gozdarji (Vse foto: Jožef Mrakič)

morali odstreliti okrog 1.000 kosov. Sklepna ugotovitev je bila ta, da je potrebno živalsko komponento gozda ravno tako izkoriščati, saj je v nasprotnem primeru porušeno ravnotežje med rastlinstvom in živalstvom gozdnega ekosistema.

4 AKTIVNOSTI NARODNEGA PARKA V RAZVOJNEM PROJEKTU LEADER II

V kraju *Trafoi* bo v "hiši narave" predstavljeno življenje ob meji, poleg tega pa bo hiša služila kot raziskovalni in izobraževalni center. Občina *Martell* načrtuje postavitev razstavne hiše, kjer bo predstavljeno kmečko življenje v kulturno-naravni krajini. Težišče razstave bo sinteza vseh dejavnosti znotraj narodnega parka: kmetijstva, turizma, naravovarstva. Del sprehajalnih poti bodo usposobili za učne poti, s čemer bo

ustrežno zahtevnejšim ljubiteljem narave. Z optimalno pešpotno mrežo v izbranih delih narodnega parka se bodo posredno izognili hoji po brezpotju in omogočili poklicno vodenje obiskovalcev v narodnem parku. Osrednjega pomena je izgradnja obiskovalnega središča narodnega parka v kraju *Prad*, kjer bo na temo "voda v Alpah" predstavljen vsestranski pomen vode kot osnove za življenje in življenjskega prostora raznolike alpske faune in flore. Na hudourniškem vršaju *Prader Sand* bodo v zavarovanem območju postavili stolp za opazovanje vodnih ptic in uredili habitat za vidro in druge kune. Skozenj bo speljana 3 km dolga "pot doživetja narave" z 12-15 stojšči na različnih biotopih, kjer bodo obiskovalci lahko občudovali pestrost rastlinskega in živalskega sveta.

Mag. Zoran Belec

Stališča in odmevi

Slovenske predstavitve resolucije EU o Evropski gozdarski strategiji

Članstvo v Evropski uniji je trenutno eden izmed najpomembnejših zunanje in notranjepolitičnih ciljev Slovenije. Procesi približevanja EU bodo vplivali tudi na slovensko gozdarstvo. Prvi znak, da se nekaj dogaja, je spontano pojavljanje informacij o gozdarstvu v EU. Med njimi je posebna pozornost upravičeno namenjena resoluciji Evropskega parlamenta s priporočili Evropski komisiji pri pripravi gozdarske strategije EU. Resolucija je bila doslej predstavljena v Gozdarskem vestniku (Pogačnik. N., Evropska unija išče skupno gozdarsko strategijo, *GozdV*, 1, 1998, str. 51-53) in objavljena v slovenskem prevodu v publikaciji Dokumenti vseevropskega procesa o varovanju gozdov v Evropi (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1998, str. 63). Analiza obeh predstavitev resolucije pokaže nekaj zanimivosti, ki so pomembne za morebitne uporabnike. Trditev bom ponazoril s predstavitvijo prve točke resolucije v angleškem jeziku in iz obeh prispevkov v slovenščini.

"1. Forests are one of the most important renewable resources that Europe has. With their responsible management and care it is possible to produce goods and services indefinitely, based on a market-oriented approach.

In view of the importance of the forestry sector as a source of employment and wealth in the EU, the commercial utilization of forests should be a priority of EU forestry strategy, which should be integrated with the use of forests for other purposes. Forest strategy should be based on the recognition of the diversity of European forests, their multi-functional nature and the need for ecological, economic and social sustainability."

Pogačnikova je pripravila vsebinski povzetek:

"1. V Evropi spadajo gozdovi med pomembne obnovljive naravne vire. Z odgovornim gospodarjenjem in nego lahko ohranimo vse funkcije gozda tudi za naslednje generacije.

Glede na pomen, ki ga ima gozdarstvo v celotnem gospodarstvu EU, bo lesnoproizvodna funkcija ostala najpomembnejša. Vendar pa jo je treba uskladiti še z vsemi drugimi funkcijami gozda. Gozdarska strategija mora temeljiti na priznavanju raznolikosti gozdov v Evropi."

Prevod MKGP:

"1. Gozdovi so eni najpomembnejših obnovljivih virov, ki jih ima Evropa. Z njihovim odgovornim go-